

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ВЕТЕРИНАРНИХ ФІТОПРЕПАРАТІВ

*Т. В. Мазур, доктор ветеринарних наук, професор
О. К. Гальчинська, кандидат ветеринарних наук, доцент
Н. Г. Сорокіна, кандидат ветеринарних наук, доцент
А. В. Саргсян, студент магістратури*

Національний університет біоресурсів і природокористування України
вулиця Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна

З підвищенням ефективності синтетичних ліків збільшилось число ускладнень, які вони викликають. Оскільки, медикаментозне лікування супроводжується побічними ефектами, які погіршують якість життя, останнім часом зростає зацікавленість лікарів, фітотерапевтів, дослідників і пересічних громадян у використанні ліків рослинного походження. Фітопрепарати, згідно ряду досліджень вітчизняних і закордонних вчених, мають здатність позитивно впливати на обмінні процеси, природну резистентність, ріст, продуктивність тварин та якість продукції [1].

У статті наведено результати дослідження вітчизняного фармацевтичного ринку ветеринарних фітопрепаратів, а саме препаратів рослинного походження, які реалізуються на ринку України вітчизняного та імпортного походження, їх форм випуску, аналіз за країнами-виробниками та фірмами-виробниками.

Ключові слова: ФІТОТЕРАПІЯ, ВИРОБНИКИ, АСОРТИМЕНТ, ЛІКАРСЬКІ ФОРМИ.

Фітотерапію використовують досить давно завдяки позитивній дії та високій ефективності. Досвід народного траволікування в Україні узагальнено в працях М. А. Носаля та І. М. Носаля, О. П. Попова, Є. С. Товстухи, Ф. І. Мамчура та ін.

Інтерес до фітопрепаратів не випадковий, оскільки ліки рослинного походження мають низку переваг перед хіміотерапевтичними препаратами. До складу лікарських рослин входять природні речовини, необхідні організму для нормальної життєдіяльності: вітаміни, вуглеводи, макро- та мікроелементи, ферменти та гормони. Комплекс речовин, які містяться в рослинах, діють полівалентно, стимулюючи різні системи організму або компенсуючи їх недостатню функцію. Ця дія, як правило, не викликає алергічних захворювань та ускладнень. Дуже важливими моментами є простота та дешевизна способів отримання ліків з рослин, а також доступність лікарської рослинної сировини [2].

Фітотерапевтичні препарати мають широкий спектр дії і менше небажаних ефектів, ніж синтетичні аналоги, тому вони придатні для тривалого лікування хронічних захворювань, їх профілактики та можуть поєднуватися з синтетичними лікарськими засобами в якості підтримуючої терапії. Постійно відкриваються все нові перспективи безпечного і дієвого застосування рослинних препаратів [3].

Фітопрепарати використовуються переважно при серцево-судинних захворюваннях, а також в якості седативних, жовчогінних, проносних, шлункових і відхаркувальних засобів. Деякі рослинні препарати мають противірусну, імуномодулюючу та гепатозахисну дію.

Ключовими питаннями фармацевтичної галузі України залишається дотримання норм заготівлі і зберігання лікарської сировини, досягнення високого рівня технологічних процесів у виробництві ветеринарних засобів рослинного походження, забезпечення ефективності і

доступності готових ветеринарних препаратів, а також їх відповідності європейським стандартам [4].

Мета досліджень – дослідити стан ринку ветеринарних фітопрепаратів, а саме ветеринарних препаратів рослинного походження вітчизняних та закордонних виробників, їх асортимент та представлення на ринку України.

Матеріали і методи. Для досягнення мети використовували методи аналізу і синтезу (для вибірки препаратів рослинного походження з Державного реєстру ветеринарних препаратів, кормів і преміксів, визначення за регіоном виробництва (вітчизняні та імпорتنі), за критеріями – лікарська форма, країна-виробник і фірма-виробник). Метод порівняння застосували при групуванні аналізованих препаратів і визначенні їх кількості за критеріями, а метод узагальнення – при підведенні підсумків, отриманих за дослідження та формулюванні висновків; статистичний метод – для обробки отриманих даних.

Результати й обговорення. Список усіх зареєстрованих препаратів, що реалізуються на території України, розміщений на офіційному сайті Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України. Для дослідження сучасного стану ринку ветеринарних препаратів рослинного походження було взято за основу Державний реєстр ветеринарних препаратів, кормових добавок та преміксів за 2015 рік.

У реєстрі, дослідженому нами, наведено перелік зареєстрованих в Україні ветеринарних препаратів, що для зручності розділено на умовні розділи. Проте розділу, присвяченого препаратам рослинного походження в списку не виділено. З даного реєстру були виділені препарати рослинного походження імпорتنих і вітчизняних виробників та проаналізовано їх за декількома критеріями, а саме формою, країною-виробником (для імпорتنих) і фірмою-виробником.

Державний реєстр ветеринарних лікарських препаратів налічує майже п'ять тисяч найменувань, з них фітопрепаратів – 268. З цього числа на імпорتنі препарати припадає 77 %, а на вітчизняні – 23 %.

Аналіз рослинних препаратів імпортного виробництва за формою випуску дозволяє зробити певні узагальнення (рис. 1).

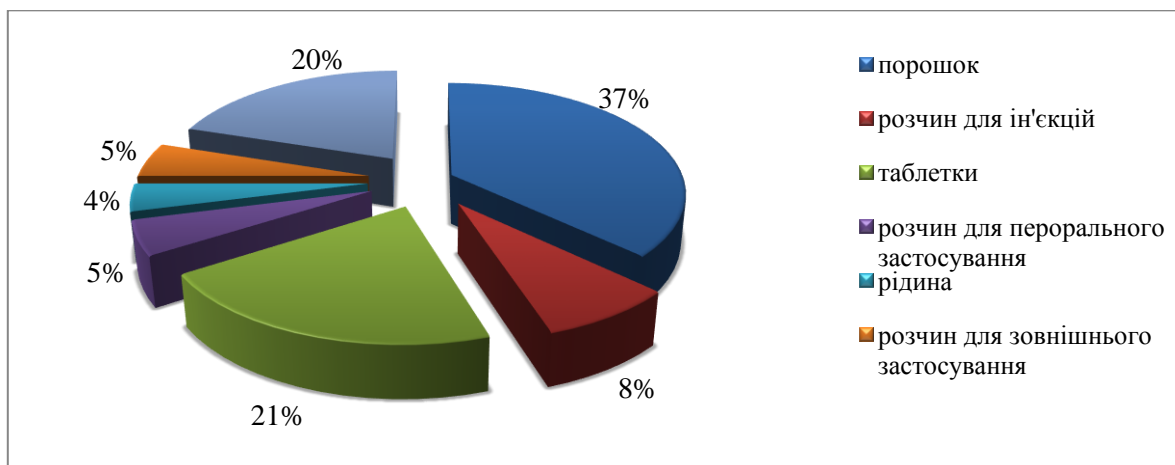

Рис. 1. Розподіл препаратів рослинного походження імпортного виробництва за лікарськими формами

Згідно з діаграмою, найбільше препаратів рослинного походження випускається у формі порошків, що становить 37 % від загальної кількості, а також у формі таблеток – 21 %. Це, відповідно, 76 і 43 одиниць продукції.

Порівняно великий сегмент (22 %) займають розчини для ін'єкцій, розчини для перорального застосування, рідини, розчини для зовнішнього застосування. 20 % становлять

такі форми випуску як гелі, бальзами, мазі, суспензії для ін'єкцій, суспензії для орального застосування та шампуні.

Наступна діаграма демонструє розподіл препаратів рослинного походження імпортного виробництва за країнами-виробниками (рис. 2.).

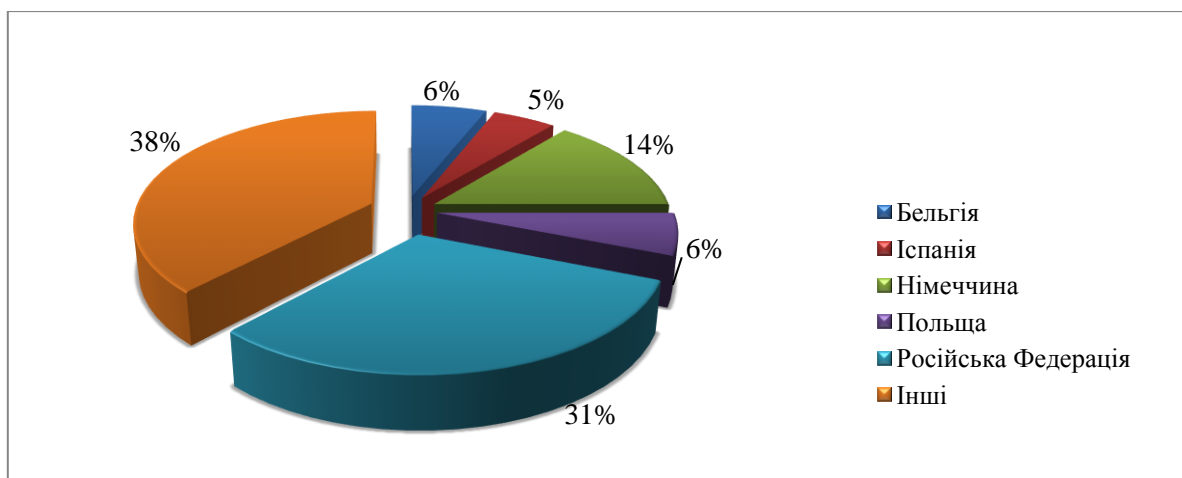

Рис. 2. Розподіл препаратів рослинного походження імпортного виробництва за країнами-виробниками

Найбільший сегмент ринку ветеринарних препаратів, що мають у своєму складі рослинні компоненти, належить Російській Федерації, а також Німеччині. Це 31 % і 14 %, відповідно. Однакова відсоткова частка зайнята такими країнами як Бельгія і Польща – по 6 % (12 одиниць продукції). Трохи менший сегмент належить Іспанії, яка представлена на українському ринку 10-ма препаратами рослинного походження, що відповідає 5%. Решта одиниць продукції належить виробникам таких країн, як Австрія, Італія, Йорданія, Королівство Нідерландів, Словенія, США та Франція, які імпортують в Україну від 3 до 9 одиниць продукції рослинного походження, що складає від 1,5 % до 4,5 % від загальної кількості. Найменше представлені на ринку препарати рослинного походження ветеринарного призначення таких країн, як Англія, Болгарія, Бразилія, Ірландія, Китай, Данія, Латвія, Перу, Хорватія. Приблизно такий же відсоток належить сумісному виробництву кількох країн, як наприклад Фінляндія і США, Польща і Швейцарія, Німеччина і Бразилія.

На діаграмі (рис. 3.) продемонстровано розподіл препаратів рослинного походження імпортного виробництва за фірмами-виробниками.

Найбільше препаратів імпортного виробництва на ринку України представлено ООО «ВЕДА» (12 %), що відповідає 25 препаратам, за ним слідує ООО «АлексАнн» (6 %). Трохи менший сектор ринку зайнятий такими фірмами як ТзОВ НВО «Апі-Сан», Каніна фарма ГмбХ та Іннов АД НВ/СА.

Проте, варто зазначити, що ринок ветеринарних препаратів України представлений імпортними фірмами, які тут реалізують лише декілька препаратів. Серед таких фірм Нутрі-Ад Інтернешнл Н.В., Норбрук Лабораторіес Лімітед, Ломан Анімал Хелс ГмбХ, Лабораторіо Центровет Лтд., Інтервет ГесмбХ, Достофарм ГмбХ і т.д.

Частка цих фірм від 1% до 3% ринку ветеринарних препаратів, а в сумі становить 69%. Отже, іноземні країни репрезентовані на українському ринку цілим рядом як відомих, так і молодих перспективних фірм.

В Україні є декілька самодостатніх підприємств, які є потужними виробниками ветеринарних препаратів і кормових добавок. З Державного реєстру ветеринарних препаратів виокремлено вітчизняні фітопрепарати за лікарською формою і представлено у вигляді діаграми (рис. 4).

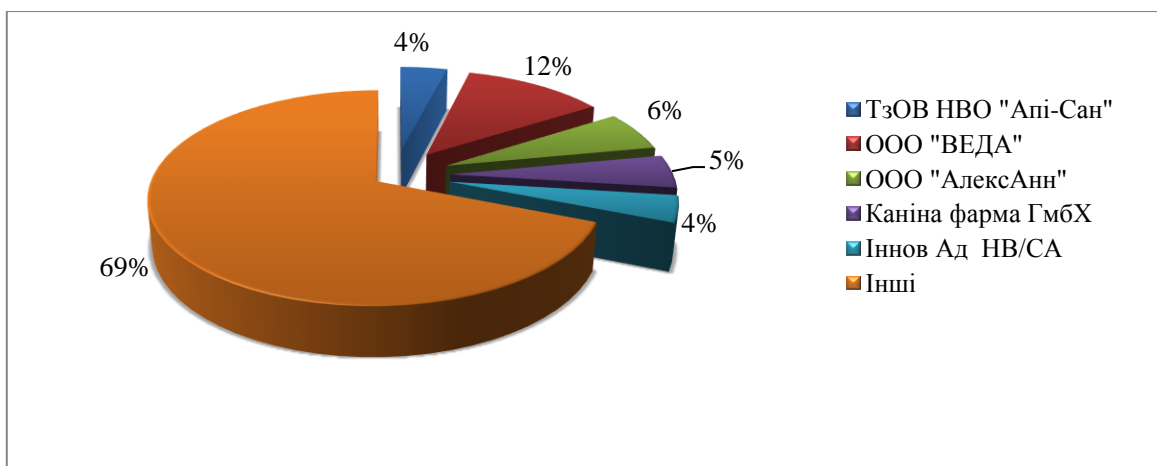

Рис. 3. Розподіл препаратів рослинного походження імпортного виробництва за фірмами-виробниками

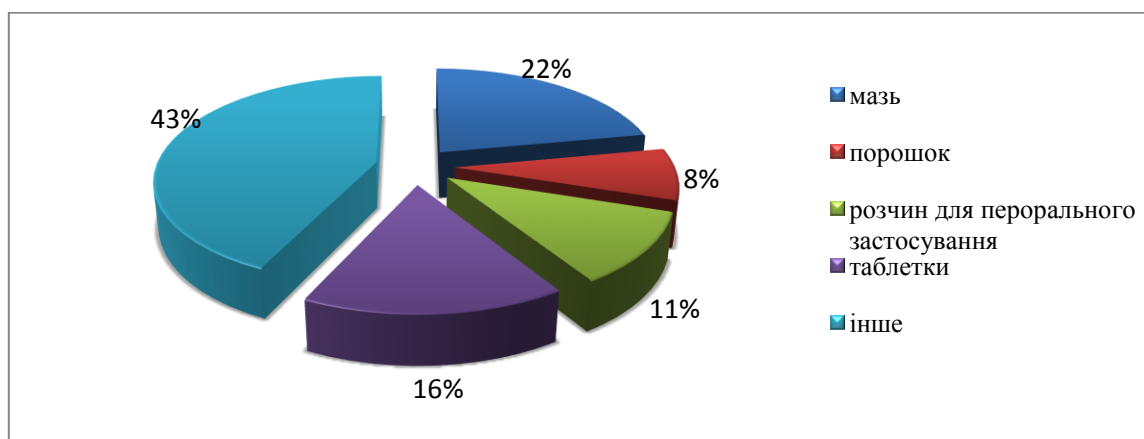

Рис. 4. Розподіл ринку препаратів рослинного походження вітчизняних виробників за лікарською формою

Вони вже давно зарекомендували себе на ринку ветеринарних препаратів як в Україні, так і за кордоном як конкурентоспроможні виробники. Серед них «Укрзооветпромпостач», «Бровафарма», «Укрветпромпостач», «Біофарм», «Ветсинтез», «Біо-Тест-Лабораторія», приватне підприємство «O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс». Найширший асортимент товарів представлений виробником «Укрзооветпромпостач. Серед його базових підприємств ПрАТ ВВП «Укрзооветпромпостач», Плахтянський завод преміксів і кормових добавок, Новоград-Волинський завод ветеринарних препаратів та Таращанський комбікормовий завод.

Найбільше препаратів вітчизняного виробника на ринку України репрезентовано у формі мазей (22 %) і таблеток (16 %); трохи меншу ринкову нішу займають розчини для перорального застосування (11 %) та порошки (8 %); решта (43 %) припадає на інші лікарські форми. Таким чином, у формі мазей вітчизняними виробниками випускається 14 одиниць товару, а у формі порошку – 10. Розчинів для перорального застосування налічується в 7, порошків – 5.

Розглядаючи ринок ветеринарних препаратів рослинного походження вітчизняного виробника за критерієм фірма-виробник, було визначено, що найбільше одиниць продукції вироблено ПрАТ «ВВП «Укрзооветпромпостач», приватним підприємством «O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс» (по 14 %), за ними – ТОВ «БРОВАФАРМА» та ТОВ «Укрветпромпостач», які займають по 10 % кожне (рис. 5.).

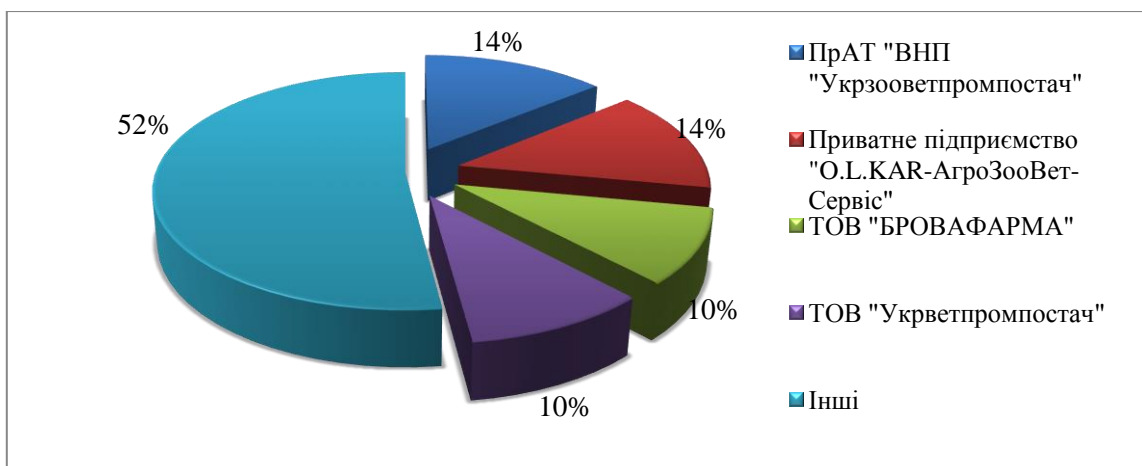

Рис. 5. Розподіл ринку препаратів рослинного походження вітчизняних виробників за фірмою-виробником

На решту фірм-виробників припадає 52 % ринку ветеринарних препаратів рослинного походження, що відповідає 33 одиницям продукції. ПрАТ «ВНП «Укрзооветпромпочтач» та приватне підприємство «О.Л.КАР-АгроЗооВет-Сервіс» в свою чергу представлені на ринку 9 одиницями. ТОВ «БРОВАФАРМА» та ТОВ «Укрветпромпочтач» виробляють по 6 препаратів і реалізують їх на ринку України.

В И С Н О В К И

1. З єдиного Реєстру ветеринарних препаратів, кормових добавок і преміксів нами було виокремлено і систематизовано за рядом критеріїв препарати рослинного походження, які реалізуються на ринку України; статистично виражено частку рослинних препаратів вітчизняного та імпортного походження різних форм випуску та відсоток ринку, який займають виробники за країнами-виробниками та фірмами-виробниками.

2. Незважаючи на наявність на українському ринку вітчизняних виробників ветеринарних препаратів (зокрема, рослинного походження), спроможних у великій мірі забезпечити розмаїття асортименту, на сучасному етапі ринок насичений препаратами-дженериками та продукцією іноземних виробників, яка вважається якіснішою, а часто навіть і доступнішою.

Перспективи досліджень. Оскільки Україна прагне інтегруватися у європейський простір, варто розглянути фітотерапію як достатньо конкурентоспроможний і ефективний напрямок ветеринарної медицини. Дослідження рослинних препаратів відкривають нові перспективи їх застосування, адже фітопрепарати вирізняються високою ефективністю та виявляють ряд позитивних характеристик, таких як невисока токсичність та доступність, порівняно з синтетичними конкурентами [5].

Для української фармацевтичної науки та практики завдання поповнення номенклатури рослинних лікарських засобів є актуальним та перспективним.

RESEARCH OF THE DOMESTIC MARKET OF VETERINARY PHYTOPREPARATIONS

T. V. Mazur, O. K. Halchynska, N. H. Sorokina, A. V. Sargsian

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
15, Heroyiv Oborony str., Kyiv, 03041, Ukraine

S U M M A R Y

The increase in efficiency of synthetic medications also increases the amount of complications caused by them. Since the pharmaceutical treatment is accompanied by side effects which worsen the quality of life the interest of doctors, phytotherapists and researchers in galenicals is increasing. Phytopreparations, according to many investigations carried out by domestic and foreign scientists, have a positive impact on metabolic processes, natural resistance, growth, productivity of animals and products quality [1].

The article shows the results of domestic pharmaceutical market of veterinary preparations research, especially galenicals which are dealt with in Ukrainian foreign and domestic markets, form of issuance, analysis by country of manufacture and manufacturing company.

Keywords: PHYTOTHERAPY, MANUFACTURERS, ASSORTMENT, DOSAGE FORMS.

ИССЛЕДОВАНИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ВЕТЕРИНАРНЫХ ФИТОПРЕПАРАТОВ

T. B. Mazur, E. K. Galychinskaya, N. G. Sorokina, A. B. Sargyan

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
ул. Героев Оборона, 15, Киев, 03041, Украина

А Н Н О Т А Ц И Я

С повышением эффективности синтетических лекарств увеличилось число осложнений, которые они вызывают. Поскольку, медикаментозное лечение сопровождается побочными эффектами, которые ухудшают качество жизни, в последнее время растет интерес врачей, фитотерапевтов, исследователей и рядовых граждан к использованию лекарств растительного происхождения. Фитопрепараты, согласно ряду исследований отечественных и зарубежных ученых, обладают способностью положительно влиять на обменные процессы, естественную резистентность, рост, продуктивность животных и качество продукции.

В статье приведены результаты исследования отечественного фармацевтического рынка ветеринарных фитопрепаратов, а именно препаратов растительного происхождения, которые реализуются на рынке Украины отечественного и импортного происхождения, их форм выпуска, анализ по странам-производителям и фирмам-производителям.

Ключевые слова: ФИТОТЕРАПИЯ, ПРОИЗВОДИТЕЛИ, АСОРТИМЕНТ, ЛЕКАРСТВЕННЫЕ ФОРМЫ.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. Ботанико-фармакогностический словарь: Справ. пособие / К. Ф. Блинова, Н. А. Борисова, Г. Б. Гортинский и др.; Под. ред. К.Ф. Блиновой, Г.П. Яковлева. – М.: Высш. шк., 1990. – 272 с.

2. *Гаммерман А. Ф.* Лекарственные растения (растения-целители) / А. Ф. Гаммерман, Г. Н. Кадаев, А. А. Яценко и др. – М.: Высш. шк., 1990. – 544 с.

3. *Гродзінський А. М.* Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / За ред. академіка АН УРСР А. М. Гродзінського К.: Голов. ред. укр. рад. Енцикл. ім. М.П. Бажана, 1991. – 344 с.

4. *Кобзар А. Я.* Фармакогнозія в медицині: Навч. посібник. – К.: Медицина, 2007. – 544 с.

5. *Солодовниченко Н. М.* Лікарська рослинна сировина та фітопрепарати: Посіб. з фармакогнозії з основами біохімії лікар. рослин / Н. М. Солодовниченко, М. С. Журавльов, В. М. Ковальов. – Х.: Вид-во НФАУ: Золоті сторінки, 2001. – 408 с.

Рецензент – В. Д. Іщенко, к. вет. н., доцент, НУБіП України.

